

Tweede Kamer

DER STATEN-GENERAAL

Speech Voorzitter

Dames en heren,

We leven met de realiteit van een vreselijke oorlog op Europese bodem.

We kunnen de gebeurtenissen volgen - en meeleven met Oekraïne- dankzij het moedige werk van journalisten daar.

Enkelen hebben zelfs hun leven hiervoor gegeven.

Dankzij hen blijven we de hele dag op de hoogte. Maar ze zijn niet alleen: we leven ook met een stroom aan korrelige filmpjes, satellietbeelden en berichten op sociale media.

We zien daarmee de nieuws- en mediadynamiek van deze tijd in volle actie.

Met alle voor- en nadelen van dien.

Elk potentieel nieuwtje gaat real-time rond, ook als het later niet waar blijkt te zijn - of nepnieuws dat welbewust de wereld in geslingerd wordt als propaganda.

In de oorlog sneuvelt de waarheid als eerste, zo luidt het spreekwoord.

Er is dus geen beter moment om de onafhankelijke journalistiek te eren, dan nu. Want de waarheid heeft het ook in eigen land niet altijd makkelijk. Ook in onze vrije democratie woedt soms een heuse informatiestrijd.

Iedereen kan zich met een camera en een Youtube-account presenteren als journalist.
En wie flink wat volgers heeft, is zomaar een belangrijke nieuwsbron voor anderen.
Algoritmes lijken soms machtiger dan nieuwsgierigheid, als een *weapon of mass distraction*.

Een wapen dat mensen in een parallelle werkelijkheid kan zuigen, zonder dat ze het zelf door hebben.
Je denkt dat je zelf kiest wat je kijkt, maar het algoritme trekt je dieper en dieper in een tunnel van eenzijdigheid.

Arjen Lubach omschreef het treffend als 'een fabeltjesfuik'.

In de huidige online mediadynamiek is daarbij niet altijd ruimte en tijd voor onderzoek, voor weerwoord, voor *checks & balances*.

De grens tussen feiten en meningen is vaak flinterdun.

Eerlijk is eerlijk: wij politici gebruiken deze middelen net zo graag.

Het is tenslotte ook een effectieve manier om mensen bij je werk als volksvertegenwoordiger en bij het politieke debat te betrekken.

Anne Vondeling noemde die betrokkenheid al terecht '*de tere kant van onze democratie*'.

En juist om die betrokkenheid te vergroten zijn journalistiek en media in Nederland echt onmisbaar.

Van de grote, landelijke krant tot het dagelijkse
journaal.

Van de constant ververste nieuws-app tot de talkshow
met het gesprek van de dag.
En die betrokkenheid is er ook bij gebaat dat goede
journalistiek geprezen wordt.

Een ambacht dat - net als wij politici - dankbaar
gebruikt maakt van de snelheid van sociale media en de
effectiviteit van algoritmes.

Maar die snelheid - en de hijgerigheid die eruit voort
komt - maakt onze democratie niet níet minder teer.

Onze vrije democratie wordt er níet per definitie sterker
van.

Die vloedgolf van beelden en meningen vragen juist om
méér behoefte aan onafhankelijke journalistiek.
Vakmensen die uitzoeken wat échte feiten zijn.
En ze vervolgens analyseren en duiden.

Wat we nodig hebben is precies hoe Saskia Stuiveling in
2013 het werk van 'haar' Algemene Rekenkamer
omschreef:

*'We zijn op zoek naar de waarheid over de
werkelijkheid.'*

Daarom vind ik de Anne Vondelingprijs én de Saskia
Stuivelingprijs zo belangrijk.
Het is een onmisbaar podium voor goede, waardevolle
journalistiek.

Voor ambachtswerk dat het verdient om op het schild gehesen te worden.

En ik werk daar als Kamervoorzitter daarom heel graag aan mee.

Ik zie het als mijn taak om te garanderen dat u – journalisten - uw werk in het parlement goed kunt doen.

Hier in Den Haag lijkt het misschien gek om je daar zorgen over te maken. We hebben een 'persvleugel' met veel werkplekken voor journalisten in het hart van de democratie; we zijn in die zin zelfs huisgenoten. Bij de welbekende patatbalie is het goed druk met journalisten. En zo hoort het.

Maar er is wel een zorgpunt. Niet in Den Haag, maar juist daarbuiten.

Ik gun ook onze provinciehuizen, waterschapshuizen en gemeentehuizen een eigen patatbalie en volle perstribunes.

Want dat zijn de plekken waar politiek nog concreter wordt voor ons dagelijkse leven. De controle van journalisten op de lokale democratie is daarom ook belangrijk.

De democratie-om-de-hoek verdient net zoveel journalistieke aandacht als de democratie-op-het-Binnenhof.

De realiteit is op veel plekken dus helaas anders. In sommige gemeenteraden blijft de perstribune leeg, tenzij er een onderwerp op de agenda staat met

'Haagse' consequenties.
Vluchtelingenopvang in Vlaardingen.
Een marinierskazerne in Vlissingen.
Een datacenter in Zeewolde.
U kent de voorbeelden.

Recent hebben we nieuwe gemeenteraden gekozen.

Ik schrok van de lage opkomst.
Als democraat vind ik daar iets van.
Dan denk ik ook: komt dat niet ómdat er minder
aandacht is voor gemeentepolitiek in algemene zin?

Maar zelfs als het antwoord op die vraag 'ja' is, dan nog
zijn we er niet.

Er zijn nú - terwijl wij hier zijn - bijna 350 lokale
coalities in de maak.
Nú worden de lokale plannen voor de komende vier jaar
uitgewerkt.
En dus is er nú werk aan de winkel voor de lokale
journalistiek.

Gelukkig heeft het vorige Kabinet extra geld
uitgetrokken om regionale en lokale journalistiek te
versterken. In het huidige regeerakkoord is de
bescherming van de onafhankelijkheid van de lokale
pers ook weer een thema.

Gisteren nog stond het wekelijkse Vragenuur in het
teken van de lokale journalistiek.
Ook daar hebben we het belang ervan weer
uitgesproken.

NRC noemt die gemeenten waar minder lokale journalistiek bestaat, 'nieuwswoestijnen'.
Waar een huis-aan-huisblad wordt gerund door één redacteur een vrijwillige freelancer die het leuk vindt om af en toe de gemeentepolitiek te volgen.
Of een lokale omroep die alleen met een flinke zak subsidie in staat is om eens door te vragen bij de wethouder.

Wellicht is dat beeld te somber. Wel is er ruimte voor versterking. Ik denk dat we de lokale functie van de journalistiek met elkaar kunnen helpen.
Landelijke media kunnen in hun berichtgeving het lokale, het regionale en het landelijke perspectief verbinden.

Landelijk beleid heeft altijd regionale en lokale gevolgen.

Landelijke trends kun je altijd zichtbaar maken aan de hand van regionale en lokale discussies en vice versa.

Als we landelijke kranten of omroepen zien als het hart, dan zijn de lokale media de polsslag.
En als die polsslag zwak is, is dat ook een signaal dat het hart misschien niet goed klopt.

Ik zie veel mooie voorbeelden.
Het regiobulletin, dat het NOS Journaal maakt met de Regionale Publieke Omroep.
Kranten die bewust kiezen voor (regio) correspondenten in verschillende delen van het land.

Allemaal praktische manieren om de gevoelsafstand tussen Den Haag en andere delen van het land wat

kleiner te maken.

Die afstand heeft overigens ook iets nuchters: Friese, Gelderse en Limburgse eigenheid en identiteit zijn prachtig en verdienen het om in Den Haag gehoord en gevoeld te worden.

Ik zie evenwel dat de belangstelling vanuit de regionale media voor 'Den Haag' de laatste tijd weer toeneemt. Ik ben er trots op dat bijvoorbeeld het Dagblad van het Noorden en andere regionale journalisten een vaste accreditatie in de Tweede Kamer hebben.

Een andere gedachte die ik heb bij de uitreiking van deze prijzen heeft te maken met de snelheid waarmee nieuws rondgaat.

Zoals u misschien weet, ben ik een warm voorstander van wat meer *slow politics*.

Dat we ook als Parlement niet alleen vluchtig werken. We mogen wat meer tijd nemen voor wetgeving bijvoorbeeld.

En daarbij goed doordenken wat de uitwerking in de praktijk is.

Meer tijd nemen ook voor reflectie op ons werk.

Onlangs debatteerde we over de parlementaire omgangsvormen.

Dat was een voorbeeld van die reflectie.

Het waardevolle is, dat alle argumenten zijn gewisseld. En dat het parlement heeft afgesproken op de inhoud te debatteren en niet op de persoon én dat er meer aandacht komt voor de wat rustigere tak van onze sport: wetgeving.

In het verleden daarvan zou ik de journalistiek ook iets meer '*lanazame journalistiek*' toewensen.

Ik wens u de tijd en de ruimte toe om zaken uit te diepen en écht te blijven graven tot dat die 'waarheid achter de werkelijkheid' blootgelegd is.

En daarmee ben ik aangekomen bij de prijswinnaars van vandaag.

Want zij bewijzen dat dit gewoon allemaal kan!

Jesse Frederik van De Correspondent onderzocht de Toeslagenaffaire van álle kanten, inclusief een kritische blik op de journalistiek.

Gep Leeflang van De Stentor bleef in z'n eentje doorspitten in de bestuurscultuur van de gemeente Epe.

Karlijn Saris en Coen van de Ven van de Groene Amsterdammer maakten pijnlijk duidelijk hoe effectief vrouwenhaat kan zijn als politiek wapen.

En RTV Purmerend bracht met een toegewijd team van vrijwilligers de herindelingsverkiezingen dicht bij de mensen.

Van harte gefeliciteerd!

Laat deze prijswinnaars een voorbeeld zijn omdat onafhankelijke journalistiek een erezaak is in een vrije, democratische rechtsstaat.

Juist in tijden van vluchtig nieuws, van machtige algoritmes en van een tere democratie.

En zeker tijdens een vreselijke oorlog op Europese bodem.

Daarom wil ik ook met het eren van de prijswinnaars óók de moed eren van alle moedige journalisten, die op dit moment in Rusland en Oekraïne blijven zoeken naar *'de waarheid over de werkelijkheid'*.

Met gevaar voor eigen leven.

Dank u wel.